

Waterschap
Rivierenland

Jakobskruiskruid

Hoe gaan we om met dit plantje?

Jakobskruiskruid is een plantje dat van nature in Nederland voorkomt. De plant bevat giftige stoffen die schade kunnen veroorzaken aan de lever bij mensen en dieren. Waterschap Rivierenland wil op bewuste wijze met dit kruid omgaan.

In deze folder leest u meer over het jakobskruiskruid en de risico's van deze plant, het onderhoudsbeleid van het waterschap en wat dit voor u als beheerder betekent.

Onderhoud van wegbermen, watergangen en dijken

Onderhoud van wegbermen, watergangen en dijken is gericht op het ontwikkelen van veel soorten bloemen in het gras. Voor wegbermen en watergangen gaat het om de natuurwaarden, voor dijken is dit ook nog van veiligheidsbelang. Daarom maaien wij op dit moment het gras relatief laat in het seizoen: nadat de meeste kruiden hebben gebloeid. Hierdoor ontstaat in de zomer een open grasmat waar allerlei zaden terecht kunnen komen. Het gemaaid gras voeren we af waardoor er minder voedingsstoffen in de bodem blijven. Dit is gunstig voor bepaalde plantensoorten. Deze werkwijze werkt: we constateren dat de graslanden en oevervegetaties uit steeds meer soorten bestaan en dat bijzondere soorten terugkeren. Ook het jakobskruiskruid krijgt zo een kans.

Bestrijding van jakobskruiskruid

Er zijn verschillende manieren van bestrijden. Met een bepaalde manier van maaien kunnen we het jakobskruiskruid in de hand houden. Door steeds kort voor de bloei te maaien en het maaisel direct af te voeren raakt de plant uiteindelijk uitgeput en komen er minder nieuwe exemplaren bij doordat er minder zaadvorming meer optreedt. Uiteindelijk zal zich een relatief goed gesloten hooilandvegetatie ontwikkelen waarin jakobskruiskruid slechts zeer weinig zal voorkomen.

Een andere mogelijkheid is bestrijding van jakobskruiskruid door middel van beweiding. Dit kunnen we alleen bereiken met 'ideale' beweiding. Dat wil zeggen beweiding op de juiste tijdstippen en met de juiste intensiteit (niet te intensief omdat hierdoor kale plekken ontstaan die ideaal zijn voor kieming van jakobskruiskruid). Vaak zal hierbij lokaal moeten worden bijgemaaid om verruiging tegen te gaan.

Door bestrijding van jakobskruiskruid met behulp van chemische middelen gaan ook andere kruidensoorten dood, waardoor er open plekken ontstaan die ruimte bieden voor nieuwe vestiging van planten. Chemische bestrijding zien wij daarom niet als een duurzame oplossing.

In 2006 en 2007 voert waterschap Rivierenland een pilot uit voor de bestrijdingsmethoden op dijktaaluds. Eind 2007 is bekend welke methode het beste te gebruiken is op de dijken.

Ontwikkeling

Jakobskruiskruid (*Jacobaea vulgaris*, voorheen *Senecio jacobaea*) is een tweejarige plant die van nature in Nederland voorkomt. In het eerste jaar vormt de plant een wortelrozet van bladeren boven een penwortel. Deze verdwijnt spoedig en wordt vervangen door talrijke forse taaie bijwortels vanuit de stengelbasis. De plant brengt tenminste één, maar in de praktijk meer winters als rozet door. In het algemeen wordt de plant in het tweede jaar tussen de 30 en 90 cm hoog en bloeit deze tussen juni en oktober met gele bloemen, waarna zij vrucht zet en afsterft. De bloeiwijze lijkt één bloem, maar dit zijn eigenlijk meerdere bloemen in een zogenaamd hoofdje. De plant heeft glanzend gele straalbloemen (de buitenste bloempjes).

rozet jakobskruiskruid

volwassen plant

Ontwikkelingspatroon

Jakobskruiskruid blijkt vooral voor te komen in een vroeg stadium in de ontwikkeling naar natuurlijk grasland: als het agrarische beheer met vaker maaien en eventueel lichte bemesting stopt en natuurbeheer begint. Hierbij wordt dan hooguit twee keer per jaar gemaaid (pas in juni voor het eerst) en wordt niet bemest. Typerend voor dit stadium is dat de landbouwgrassen grotendeels zijn verdwenen terwijl ze nog niet zijn vervangen door meer natuurlijke grassen. Hierdoor komen in de zode tijdelijk relatief veel, relatief grote open plekken voor waarin zich gemakkelijk en snel pioniersoorten (planten die als eerste groeien op nieuw plaatsen) kunnen vestigen. Deze planten kunnen zich snel vestigen en uitbreiden op open grond en in open vegetaties. Maar verdwijnen ook weer snel als de standplaats ongunstig voor ze wordt. Wanneer de vegetatie zich sluit verdwijnen de pioniers en komen er vaste plantensoorten. Het verdichten van de grasmat kan enerzijds worden bevorderd door het juiste beheer op het juiste tijdstip en anderzijds door zaaien met geschikte grassoorten en eventueel kruidenmengsel (zonder jakobskruiskruid).

Risico's

Het kruid bevat giftige pyrrolizidine alkaloiden (PA's) die schade kunnen veroorzaken aan de lever bij zowel mensen als dieren. Vooral paarden en runderen zijn zeer gevoelig voor deze stoffen. Schapen, geiten en konijnen in mindere mate. Dieren zullen de groene plant in het veld meestal laten staan. Drogen of inkuilen van het gras vermindert de giftige werking van PA's niet. Echter, zodra het tot hooi of kuilvoer is verwerkt of als er tekort aan voedsel ontstaat, eten de dieren het alsnog. Het kruid is in gedroogde of gekuilde vorm onherkenbaar voor dieren. Ook voor de mens vormt intensief contact met de plant een risico, wij raden u daarom aan handschoenen te dragen bij het uittrekken van de plant en eventueel gebruik te maken van een ragfork.

*Dieren eten de groene plant niet.
Gedroogd is deze niet meer herkenbaar
en eten ze deze alsnog.*

Standplaats

De plant groeit in zonnige, grazige vegetaties onder matig voedselarme tot matig voedselrijke omstandigheden op open plekken. De plant komt in Nederland voor in ruige terreinen, extensief beheerde weilanden, op dijken en in wegbermen. In productiegraslanden komt de plant niet of nauwelijks voor. In paardenweiden is de kans groter dat de plant wordt aangetroffen. Een hoge dichtheid wordt vooral bereikt wanneer de zode, door welke oorzaak dan ook, erg open is waardoor jakobskruid nauwelijks of geen concurrentie ondervindt van overige grassen en kruiden. Dan kan de soort zich in korte tijd sterk uitbreiden, zeker wanneer de bloei en zaadsetting niet wordt belemmerd door vraat of maaien.

Wat kunt u als beheerder doen?

Als u graslanden of oevers van Waterschap Rivierenland beheert of onderhoudt, heeft u mogelijk met het jakobskruid te maken. In het algemeen blijkt dat de plant op onze percelen niet in grote dichtheden voorkomt. Daarmee is de kans dat er daadwerkelijk vergiftigingsverschijnselen optreden niet groot. Toch moet u alert zijn, want op sommige percelen kan de dichtheid plaatselijk en tijdelijk groter zijn.

Wanneer u de plant vindt, raden wij u aan deze handmatig met beschermende handschoenen en eventueel een speciale drietandige vork (ragfork) te verwijderen en in de grijze container gooien.

Wanneer u vindt dat er te veel jakobskruid op het perceel staat dat u voor ons beheert, kunt u contact opnemen met de medewerker met wie u normaal gesproken ook overlegt. Uiteraard zullen we indien de omstandigheden daartoe aanleiding geven ook contact met u opnemen.

Na instemming kunt u het gras maaien en verzamelen waarna wij er voor zorgen dat het wordt opgehaald en gestort.

jacobskruiskruid (buis- en lintbloem)

Waterschap
Rivierenland

Waterschap Rivierenland

Postbus 599

4000 AN Tiel

Telefoon (0344) 649 090

www.waterschaprivierenland.nl

Planten met gelijkenis

Er zijn meerdere geel bloeiende planten die verward kunnen worden met jakobskruid: *havikskruid*, *boerenwormkruid*, *biggenkruid*, *geel streepzaad*, *sint-janskruid* en *vertakte leeuwentand* vertonen enige gelijkenis met jakobskruid. Met name het geel streepzaad en het boerenwormkruid leiden tot verwarring.

geel streepzaad (lintbloem)

boerenwormkruid (buisbloem)

Meer informatie

Indien u vragen hebt over het jakobskruid, dan kunt u bellen naar ons algemene nummer (0344) 64 90 90. Ook kunt u uw vragen mailen naar info@wsrl.nl.